

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและประธานนักเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน กลุ่มตัวอย่าง 368 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งนำเสนอสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สรุปผล
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 368 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประธานนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษาได้ดังนี้

จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนมากเป็นครูผู้สอน จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 78.01 ผู้บริหาร จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.33 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.33 และประธานนักเรียน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.33

จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าส่วนมากเป็นบุคลากรที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 71.20 และเป็นบุคลากรที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า

1.1 ระดับการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.29$) การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.23$) การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.20$) และการประเมินผลกา
นำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ($\bar{X} = 3.08$) ตามลำดับ

1.2 ระดับการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมาคือสถานศึกษาวางแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและชุมชนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.34$) และสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.33$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับคือ ครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.15$) รองลงมาคือสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน เป็นระบบ ($\bar{X} = 3.17$) และสถานศึกษากำหนดนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.19$) ตามลำดับ

1.3 ระดับการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษาดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้จากสิ่งพิมพ์ สื่อ โสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X} = 3.47$) รองลงมาคือสถานศึกษาดำเนินการใช้ศูนย์เผยแพร่ข่าวสาร เหตุการณ์ในชุมชน ($\bar{X} = 3.46$) และสถานศึกษาดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและศาสนา ($\bar{X} = 3.45$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3

ลำดับคือ สถานศึกษาดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวิธีการดำเนินชีวิต ($\bar{X}=2.89$) รองลงมาคือ สถานศึกษาประชุมชี้แจง อบรมให้แก่ครูและนักเรียน ทราบถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=3.00$) และสถานศึกษามีครูผู้รับผิดชอบในการสำรวจ จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ และใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน ($\bar{X}=3.05$) ตามลำดับ

1.4 ระดับการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างหลากหลายและเหมาะสม ($\bar{X}=3.39$) รองลงมาคือสถานศึกษากำหนดวิธีการและเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน ($\bar{X}=3.35$) และครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ($\bar{X}=3.33$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับคือ สถานศึกษาจัดทำปฏิทินการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน ($\bar{X}=3.00$) รองลงมาคือสถานศึกษาตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.05$) และสถานศึกษาจัดทำข้อมูลการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X}=3.06$) ตามลำดับ

1.5 การดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้านประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษาจัดทำรายงานสรุปผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X}=3.41$) รองลงมาคือสถานศึกษาประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.19$) และสถานศึกษาประเมินความพึงพอใจการใช้บริการแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=3.17$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับคือ ครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=2.89$) รองลงมาคือสถานศึกษากำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน ($\bar{X}=2.94$) และสถานศึกษานำข้อมูลจากรายงานการประเมินผลมาใช้ในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=3.17$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ระดับการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และการประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ตามลำดับ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสามารถอภิปรายผลการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ได้ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและมีรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษากำหนดระยะเวลาในการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน อาจมีสาเหตุมาจากสถานศึกษาไม่ได้มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ไม่มีระยะเวลาที่กำหนด ไม่มีขอบเขตการทำงาน และทำให้ผลของการปฏิบัติงานนั้น ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นสถานศึกษาต้องกำหนดให้มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในส่วนของวางแผนงานให้ชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีขอบเขต ระยะเวลาในการดำเนินงานได้ตรงตามเป้าหมายที่แน่นอนยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและมีรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสถานศึกษาคำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ทางวิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก สถานศึกษาไม่ได้กำหนดให้มีแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา หรือการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษานั้น ไม่ได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนสถานศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวเท่าที่ควร ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวจะทำให้นักเรียนไม่มีความเข้าใจในหลักการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง เพราะฉะนั้น สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตที่แท้จริงของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ได้อย่างถูกต้องต่อไป

1.3 ด้านการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและมีรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาจัดทำปฏิทินตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก สถานศึกษาไม่ได้มีการระบุระยะเวลาในการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้เข้าไปในปฏิทินการปฏิบัติงาน

อย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้การดำเนินการตรวจสอบ ติดตามนั้น เป็นไปได้ยาก ไม่มีความแน่นอน และจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานลำบาก เพราะไม่ทราบระยะเวลาในการตรวจสอบ ติดตาม เพราะฉะนั้น สถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการกำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบ ติดตาม ลง ในปฏิทินการปฏิบัติงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานมีระเบียบแบบแผนได้ตาม ขั้นตอนที่กำหนดและจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์กรต่อไป

1.4 ด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและมีรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครู นักเรียนและชุมชน มีส่วน ร่วมในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก ขั้นตอนการประเมินผล ได้ ปฏิบัติเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบเท่านั้น ไม่ได้ให้ ครู นักเรียนและชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วม เพราะฉะนั้น สถานศึกษาควรที่จะใช้การประเมินที่หลากหลายแนวทาง และหลากหลาย กลุ่มบุคคล เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง และสามารถ ปรับปรุงแก้ไข ได้ตรงตามความต้องการ ของผู้ใช้งานอย่างดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย สุบินมรัตน์ชัย (2552 : 7) ศึกษา สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจิตร เขต 2 พบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิจิตรเขต 2 พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยก พิจารณางานเป็นรายด้าน พบว่า 1.1) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ ในระดับปานกลาง โดยมีระดับปัญหามากที่สุดที่การสร้างความรู้ ความเข้าใจกับบุคลากรใน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ และมีระดับปัญหาน้อยที่สุดที่การประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งการ เรียนรู้ภายใน โรงเรียนให้นักลกรทางการศึกษาทราบ 1.2) ด้านวางแผนการสร้างแหล่งการ เรียนรู้โดยรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับปัญหามากที่สุดที่การให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำแหล่งการเรียนรู้ และมีระดับปัญหาน้อยที่สุดที่การพัฒนาแหล่งการ เรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น/ชุมชน 1.3) ด้านการใช้งานแหล่ง การเรียนรู้ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับปัญหามากที่สุดที่การกำหนดผล การเรียนรู้ที่คาดหวังของกลุ่มสาระ การเรียนรู้ และมีระดับปัญหาน้อยที่สุดที่การวิเคราะห์ หลักสูตรเพื่อการใช้งานแหล่งการ เรียนรู้ใน โรงเรียนและนอกโรงเรียน 1.4) ด้านการประเมิน แหล่งการเรียนรู้ใน โรงเรียนและนอกโรงเรียนปัญหาปานกลาง โดยมีระดับปัญหามากที่สุดที่ การกำหนดเกณฑ์การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนการสอน และมี ระดับปัญหาน้อยที่สุดที่การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 1.5) ด้านปรับปรุงแหล่งการ

เรียนรู้ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับปัญหามากที่สุดที่การวิเคราะห์และประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้ โดยมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจิตร เขต 2 จำแนกตามข้อมูลของบุคลากรทางการศึกษาที่มีข้อมูลพื้นฐานแตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวางแผนการสร้างแหล่งการเรียนรู้ ด้านการใช้งานแหล่งการเรียนรู้ และด้านการประเมินแหล่งการเรียนรู้ มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน 3) สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจิตร เขต 2 พบว่า มีปัญหาเรื่องของการขาดงบประมาณในการจัดหาและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สมพร พิระวงศ์ (2551 : 5) ศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในตำบลโป่งงาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ได้พัฒนาตนเองด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี เปิดโอกาสให้บุคลากร ไปทัศนศึกษาดูงาน ใช้งบประมาณจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน จัดทำแนวทางขอรับงบประมาณสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ ได้จัดหาเครื่องมือ สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ดูแลวัสดุอุปกรณ์ให้ใช้งานได้ และได้วางแผนการใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะ ผู้ตอบแบบสอบถามครั้งหนึ่งเห็นว่าบุคลากรมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอแก่ภาระงานแต่มีส่วนน้อยเห็นว่า ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอและให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาสนับสนุนงบประมาณ สอดคล้องกับ สุขสันต์ หอมมาน (2552 : 6) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา โรงเรียนฝ่ายกวางวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษา จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของ โรงเรียนฝ่ายกวางวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติตามแผนและด้านการปรับปรุงแก้ไข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ด้านการตรวจสอบประเมิน ส่วนสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของ โรงเรียนฝ่ายกวาง วิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการปรับปรุงแก้ไข ส่วนด้านการตรวจสอบประเมินมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น สอดคล้องกับทัศนีย์

อันติมานนท์ (2553 : 3) การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า 1) สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การกำกับติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ การจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางการพัฒนาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีดังนี้

ด้านที่ 1 แนวทางในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารมีการประชุมปรึกษาหารือกับ คณะครู แต่งตั้งครูและบุคลากรของ โรงเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ สำรวจ แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดย คำนึงถึงเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ที่ใกล้ชิดตัวให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดตามมาตรฐานของหลักสูตร ควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทาง วัฒนธรรมแบบของท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์ และ ควรดำเนินการในลักษณะบูรณาการให้เกิดผลประโยชน์

ด้านที่ 2 แนวทางในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ให้จัดทำเป็นเล่มแบ่งแยกตาม ประเภทหมวดหมู่ชัดเจนตามลำดับความสำคัญ โดยทำการคัดเลือกและลงทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ โรงเรียนจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ให้แก่ ครูและผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

ด้านที่ 3 แนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและ นอกโรงเรียนอย่างจริงจัง มีการสนับสนุนครูใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ กระตุ้นให้ครู พัฒนาตนเองตลอดเวลา จัดตั้งศูนย์พัฒนาแหล่งเรียนรู้และจัดห้องสมุดให้เป็นชุมทรัพย์ทาง ปัญญาสนับสนุนให้มีการสืบค้นหาจากเว็บไซต์ นอกจากนี้จัดอบรมครูจัดตั้งชมรมมัคคุเทศก์ น้อยในการส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและให้ครูจัดทำหลักสูตร โดย บรรจุเรื่องแหล่งเรียนรู้ไว้ในหลักสูตรด้วย

ด้านที่ 4 แนวทางในการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้มีการติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุง ซ่อมบำรุงแหล่งเรียนรู้ให้ใช้ ประโยชน์ได้ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นระยะ จากการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามความ พึงพอใจ

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

2.1 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 คือการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น สถานศึกษาต้องมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และมีการแต่งตั้งคณะทำงานอย่างชัดเจนเป็นระบบ เพื่อเป็นการวางแผนดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งสิ่งแรกที่ต้องทำคือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้มีความพร้อม การศึกษาข้อมูลสารสนเทศและวิเคราะห์ข้อมูลงานห้องสมุดปัจจุบัน การกำหนดทิศทางการทำงานเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการดำเนินงานห้องสมุด กำหนดแผนงานห้องสมุดให้สอดคล้องกับนโยบายวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาและงบประมาณ ตลอดจนการกำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรมห้องสมุดร่วมกับครูบรรณารักษ์ รวมถึงแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาด้วย

2.2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 คือการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้จะต้องยึดในเรื่องหลักการ แนวคิดการดำเนินการใช้งานแหล่งเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยสถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หลักการต่อมาคือการร่วมกันปฏิบัติตามแผน ซึ่งแผนงานดังกล่าวนั้นประกอบด้วย การจัดทำโครงการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ การใช้ห้องสมุด การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน การดำเนินงานตามกิจกรรม การเลือกและจัดหาหนังสือ วารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์เข้าห้องสมุด เลือกและจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่เป็นอุปกรณ์ทางการศึกษา จัดสัปดาห์แนะนำหนังสือใหม่และเผยแพร่กิจกรรมห้องสมุด งาน

ด้านเทคนิคต่าง ๆ เช่น จัดหมวดหมู่หนังสือ จัดหนังสือเข้าชั้น ตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า หนังสือ บริการหนังสือเพื่อการศึกษาค้นคว้าและข่าวสารที่ทันสมัย จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ งานห้องสมุดโดยหอกระจายเสียงของ โรงเรียนและแผ่นพับ บริการความรู้แก่ชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงานที่ร่วมกันวางไว้

2.3 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม แหล่งเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบ ติดตาม แหล่งเรียนรู้การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2 คือการดำเนินการตามแผน ขั้นตอนการปฏิบัติแล้วร่วมกัน ตรวจสอบ ติดตามความก้าวหน้าของแหล่งเรียนรู้ ซึ่งวิธีการตรวจสอบนั้นมีหลายวิธี เช่น

การสังเกตจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือผู้เรียนในเวลาเรียนและเวลาร่วมกิจกรรม ห้องสมุด โดยบันทึกหลังการสอนและบันทึกการใช้กิจกรรมห้องสมุด

การจัดทำแบบสอบถาม เพื่อสอบถามความสนใจและความเห็นส่วนตัว เกี่ยวกับกิจกรรม โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้ตอบข้อความแบบสอบถาม

การเก็บสถิติ จัดเตรียมแบบบันทึกสถิติผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามที่ต้องการ จัดเก็บข้อมูล

การทำแบบทดสอบ ใช้สำหรับทดสอบผู้เรียนในรายวิชาเกี่ยวกับห้องสมุดถึง พัฒนาการและความรู้ที่นักเรียน ได้จากการเรียนวิชาห้องสมุด

การรายงานการปฏิบัติงานห้องสมุด สรุปรายงานกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เกี่ยวกับงานห้องสมุด เช่น กิจกรรมวันสุนทรภู่ กิจกรรมวันภาษาไทย กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ฯลฯ

รายงานโครงการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดประจำปี เพื่อรายงานผลการดำเนินงานห้องสมุดต่อไป

2.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ด้านการประเมินผลการนำ แหล่งเรียนรู้ไปใช้

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ด้านการประเมินผลการนำ แหล่งเรียนรู้ไปใช้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2 คือเมื่อการตรวจสอบ ติดตามการดำเนินการตามแผนเสร็จสิ้นแล้ว ขั้นตอน

ต่อไปคือ การร่วมกันประเมินผลความก้าวหน้าของแหล่งเรียนรู้ ซึ่งวิธีการตรวจสอบนั้นมีหลายวิธี เช่นการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ตามแผนงานที่กำหนดว่าอยู่ในเกณฑ์ไหน การประเมินผลตามมาตรฐานตัวชี้วัดด้านแหล่งเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา การประเมินผลตามแบบสอบถาม การประเมินผลจากการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนประเมินผลจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น หลังจากการประเมินผลแล้ว นำผลจากการประเมินมาวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด แล้วผู้รับผิดชอบปรับปรุงกิจกรรมให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อการดำเนินการวางแผนงาน ห้องสมุดจะได้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานครั้งต่อไปว่าจะปรับเพิ่มหรือลดงบประมาณการดำเนินงานอย่างไร ตลอดจนการส่งบุคลากรเข้าอบรม สัมมนา ประชุม ศึกษาดูงานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ในการดำเนินการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีการประชุมปรึกษาหารือกับคณะครู แต่งตั้งครูและบุคลากรของโรงเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ ดำรงแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยคำนึงถึงเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ตัวให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดตามมาตรฐานของหลักสูตร ควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมแบบของท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์ และควรมีการดำเนินการในลักษณะบูรณาการให้เกิดผลประโยชน์

1.2 ให้จัดทำเป็นเล่มแบ่งแยกตามประเภทหมวดหมู่ชัดเจนตามลำดับความสำคัญ โดยทำการคัดเลือกและลงทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และโรงเรียนจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

1.3 สนับสนุนครูใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ กระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองตลอดเวลา จัดตั้งศูนย์พัฒนาแหล่งเรียนรู้และจัดห้องสมุดให้เป็นชมรมทรัพยากรปัญญาสนับสนุนให้มีการสืบค้นหาจากเว็บไซต์ นอกจากนี้จัดอบรมครูจัดตั้งชมรมมีคุณเทศก์น้อยในการส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและให้ครูจัดทำหลักสูตร โดยบรรจุเรื่องแหล่งเรียนรู้ไว้ในหลักสูตรด้วย

1.4 ควรติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุง ซ่อมบำรุงแหล่งเรียนรู้ให้ใช้ประโยชน์ได้ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นระยะ จากการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามความพึงพอใจ

1.5 โรงเรียนควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งโรงเรียน ชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน จัดทำข้อมูลสำหรับแหล่งเรียนรู้ชุมชนให้มีความเป็นปัจจุบัน จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุง ดูแล และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร

1.6 ควรกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีการประสานงานกับชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

2.2. ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาต่อไป